

FRANCE JESENOVEC

AHACIJ STRŽINAR S SUHE

(Ob 220-letnici njegove smrti)

Življenje in delo

Bolj ali manj popolne monografije so doslej napisali o Ahaciju Stržinarju tile pisci: Ignac Orožen, Matej Slekovec, Avguštin Stegenšek, Josip Novak in Viktor Steska. Temeljni vir za Stržinarjev življenjepis jim je bila mrliška matica v Gornjem gradu. To je prvi uporabil Ignac Orožen, drugi omenjeni življenjepisci pa tega vira niso kaj prida upoštevali, dasi so ga poznali. Šele Viktor Steska je po I. Orožnu in z upoštevanjem še mnogo novih dognanj iz Stegenška in Novaka doslej najbolj izčrpno prikazal življenje in delo našega rojaka s Suhe. Ker sem že pred leti imel priložnost, dognati nekaj novih podatkov za Stržinarjevo biografijo, hočem omenjeno razpravo Viktorja Steske še nekoliko izpopolniti.

Priimek

Pri dosedanjih Stržinarjevih življenjepisih najdemo priimek našega pisca prav različno zapisan, tako: Stershinar, Stershiner, Sterschiner, Strschiner, Störschinär, Stržinar in Stružinar (tole zadnje, povsem etimološko pisavo je uvedel Fran Levstik!). Ker ga najstarejši vir, krstna matica v Škofji Loki, piše Steržinar in ker po sedaj veljavnem pravopisu pišemo samoglasniški *r* brez *e*, bomo tudi v tile razpravi pisali priimek našega pisca Stržinar.

Rojstni kraj

Prvi Stržinarjev življenjepisec Ignac Orožen že 1877 omenja Škofjo Loko kot pišcev rojstni kraj, pa ga kljub temu kasnejša biografa Slekovec in Stegenšek ne poznata. Josip Marn pravi v svojem Jezičniku 1884 kar na splošno, da se je Stržinar rodil »na Kranjskem«, medtem ko Glaser 1894 v svoji književni zgodovini že natančneje določi »Kranjsko«, saj tudi imenuje Škofjo Loko kot rojstni kraj. Šele Novak 1907 je odkril, da je Stržinarjev rojstni kraj Suha v (prav: pri!) Škofji Loki. Suho pozna tudi Steska 1909.

Krstna matica v Škofji Loki izjemoma ravno pri Stržinarju izpričuje rojstni kraj, medtem ko ga je takratni vikar v Loki pri vpisu vseh drugih otrok izpustil. Pri Ahaciju je namreč ob koncu vpisa pristavil: »Ex Zauchen«, s Suhe, torej iz vasi, ki leži četrť ure vzhodno od našega mesta.

Rod

O Stržinarjevem rodu nima nobeden izmed njegovih življenjepiscev nikakršnih podatkov. Škofjeloška krstna matica pa omenja prvega Stržinarja 1652, in sicer otroka, ki se je rodil Jerneju Stržinarju. Ker dotlej ni v matici najti tega priimka, domnevam, da rod Stržinarjev prej še ni bival na Suhi, marveč so se po vsej priliki Stržinarji priselili semkaj v prvi polovici 17. stoletja. Danes je na Suhi le še domač hišni naziv »pri Stržinarju«, a na posestevcu žive ljudje s priimkom Dagarin.

Potemtakem se je utegnila priseliti na Suho tudi zakonska dvojica Marko in Maruša Stržinar. Ta dva sta imela med leti 1659 in 1685 osem otrok, in sicer: Jakoba (rojen 2. julija 1659), Jurija (rojen 14. aprila 1661, poročen 1699), Primoža (rojen 29. maja 1665), Urbana (rojen 8. maja 1669), Gregorija (rojen 28. februarja 1675), Ahacija (rojen 11. maja 1676), Heleno (rojena 25. aprila 1679) in Marušo (rojena 8. septembra 1685). Naš pisec Ahacij je bil torej šesti sin in je imel pet starejših bratov in dve mlajši sestri. Oče Marko je imel več bratov, morebiti je bil kdo izmed tehle samo bratranec: Jernej, Boštjan, Luka, Matija. Teh otroke omenjata škofjeloška krstna in starološka mrliška matica, kajti do 1804 so v škofjeloškem vikariatu samo krščevali in poročali, a pokopavali v Stari Loki tudi mrliče iz mestnega vikariata. Škofja Loka je postala popolnoma samostojna župnija šele leta 1804. Tako nam priča starološka mrliška matica, da so na tamkajšnjem pokopališču v tisti dobi pokopali tele bližnje in daljne sorodnike Ahacija Stržinarja: 15. septembra 1701 hčerko Gregorija Stržinarja z Dobrave pri Puštalu, 29. oktobra 1701 Ahacijevega očeta Marka s Suhe, 7. avgusta 1702 Primoževo hčerko s Suhe, 14. januarja 1704 Ahacijevo mater Marušo s Suhe, 24. januarja 1704 hčerko Urbana Stržinarja s Suhe, 19. junija 1705 Alenko Stržinar iz Puštala in 24. marca 1709 Ahacijevo nečakinjo, hčerko Urbana Stržinarja, »ki ji je bilo 7 dni«.

Rojstni datum

Stržinarjev rojstni datum je bil do Novakove Zgodovine brezoviške fare 1907 neznan. Novak in Steska ga šele navajata 1907 in 1909, in to popolnoma pravilno, kakor sledi tudi iz škofjeloške krstne matice: 11. maj 1676. V ti matici je zapisano: »Die 11. huius mensis [maj] natus et eadem die bap-tisatus est per me M. Gregorium Šubic Filius Marci Stershinar et Marusha Coniugum: cui impositum est nomen Achatius. Patrimi fuere Gregorius Sellak et Marusha Shifrerza, praesenti Lavrentio Hostnik. Ex Zauchen.«

Ta matica nam torej izpričuje, da je našega pisca krstil vikar Gregorij še istega dne, ko se je deček rodil, in da sta mu bila botra Gregor Selak in Marija Šifrer, ob navzočnosti cerkovnika Lovrenca Hostnika.

Rojstno letnico utegnemo dobiti posredno tudi iz gornjegrajske mrliške matice, saj pravi: ... »umrl je v 66. letu«. (Doživel je namreč 65 let in 6 dni.)

Solanje

Iz detinskih let na Suhi nam o Ahaciju ni nič znanega. V osnovno šolo je verjetno hodil v Škofji Loki. Žal nam iz 17. stoletja niso s te šole ohranjeni nobeni katalogi, ki bi nam povedali, kako se je mladi Ahacij učil. Gimnazijo je, kakor sodi Steska, obiskoval pri jezuitih v Ljubljani. Šele njegov študij na Dunaju nam je nedvomno izpričan iz mrliške matice v

Gornjem gradu. Tamkaj je takole zapisano: »... A. A. Llet Phliae Mgr et S. Thlgiae Auditor emeritus Viennae.« Na Dunaju je potemtakem poslušal svobodne umetnosti — artes liberales — in filozofijo in postal magister le-teh, študiral pa je seveda tudi bogoslovje. Ko mu je bilo 26 let, je bil 1702 v Vidmu posvečen v duhovnika, kakor izpričujejo Orožen, Slekovec in Novak. Zadnji še pristavlja, da so Stržinarja ordinirali na naslov Slugovih posestev na Suhi. Ob posvetitvi je bil naš pisec tip jezuitsko izobraženega duhovnika baročne dobe, tako da je pozneje lahko stopil med množitelje slovenskega verskega repertorija v prvi polovici 18. stoletja.

Vikar na Brezovici 1705—1707

Takoj prvo leto po posvetitvi Stržinar še ni nastopil službe, kajti Novak poroča, da je odlok, s katerim je bil Stržinar nastavljen za kaplana pri Sv. Petru v Ljubljani, datiran s 13. oktobrom 1703. Steska sodi, da je naš pisec hkrati postal vikar na Brezovici.

Do 1703 je bila Brezovica obenem s številnimi drugimi kraji v okolici Ljubljane priključena šempetrski fari v Ljubljani. Ko pa so v 18. stoletju začeli deliti preobsežna ozemlja slovenskih fara, je postala tudi Brezovica samostojna župnija. Osamosvajala se je seveda le postopoma, sprva je bila le ekspoziura šempetrske fare, od 1703 pa že samostojni vikariat. In prvi vikar je bil ravno Stržinar. Generalni vikar Janez Anton Dolničar, v slovenski kulturni zgodovini znan kot zgodovinar in predsednik naše prve akademije delovnih mož, je, kakor nam poroča Novak iz ljubljanskega škofijskega arhiva, šel 21. oktobra 1703 na Brezovico in tam »... kuratu tega kraja Ahaciju Stržinarju, ki je bil poprej po navadi izprašan in za eno leto potrjen, in šempetrskim vikarjem dal potrebna navodila glede tega, kar je treba oskrbeti za trden obstanek nove kuratne cerkve«.

Ker so za novega kurata začeli zidati župnišče šele 1705, je spočetka Stržinar stanoval na Kušlanovem gradu, a obenem hodil pomagat v Šempeter v Ljubljano. Na Brezovici je dobival predpisano bero in darila za opravila, kolikor jih je pač opravljal do meseca februarja 1707, kajti zadnjič je tamkaj krščeval 17. januarja 1707, medtem ko je 13. februarja 1707 kot krstitelj zapisan že njegov naslednik Valentin Hočevar. Stržinar je na Brezovici bival večinoma le ob nedeljah in praznikih, med tednom pa v Ljubljani. Novak tudi poroča, da je naš pisec na Brezovici precej popravil in razširil tamkajšnjo ekspoziturno cerkev. Mrliška matica v Gornjem gradu ne omenja te Stržinarjeve službe, pozna pa jo že Ignacij Orožen.¹

Služba pri klarisinjah v Ljubljani 1707—1713

Zaradi asketskega življenja je Stržinar dobil to službo v Ljubljani, kjer je živel v tesnem stiku z ljubljanskimi jezuiti, ki so v tisti dobi vneto razširjali češčenje sv. Frančiška Ksaverija. Tako je tudi naš pisec postal vnet častilec indijskega apostola, kar je izpričal ne samo v življenju, marveč tudi v svojih knjigah.

Župnik in komisar v Gornjem gradu 1713—1733

Po smrti gornjegrajskega župnika Andreja Navodnika 1713 je postal njegov naslednik Ahacij Stržinar. To službo je opravljal polnih dvajset let. Leta 1733 se je ti službi odpovedal, da bi se mogel popolnoma posvetiti

češčenju indijskega apostola Na stražah pri Gornjem gradu. Tam je tudi ustanovil faro in sezidal novo cerkev. Omenjeno češčenje je bilo temelj vsega Stržinarjevega knjižnega dela. Njegove knjige, pisane v nemškem, latinskem in slovenskem jeziku, so prav to češčenje razširjale med našim ljudstvom.

Že dve leti po svojem prihodu v Gornji grad je Stržinar obrnil vso svojo pozornost na podružnično kapelo Na stražah,² kamor se je svoj čas zatekalo ljudstvo po pomoč pred kugo, ki je v teh krajih morila v letih 1447, 1474 in 1545. Okrog omenjene kapele je zrasla vas Radmirje.

Leta 1715 je po gornjegrajski dekaniji divjala huda lakota. Stržinar in njegovi sobratje iz Marijinega kolegija so tedaj tolažili ljudstvo po okoliških naselbinah in Janez Mihael Močeradnik je svetoval, naj sezidajo oltar sv. Fr. Ksaveriju. Stržinar je ta nasvet slušal in prosil ljubljanskega škofa Kauniza, naj mu dovoli postaviti omenjeni oltar. Ko je dobil dovoljenje, je naš pisec naročil pri ljubljanskem slikarju Ivanu Mihaelu Reinwaldu sliko sv. Frančiška, da bi jo postavil v podružnično cerkev Na stražah. Reinwald je sliko napravil in jo 2. decembra 1715 prinesel v Gornji grad, od koder jo je Stržinar še isti dan prenesel Na straže, s čimer je bil storjen začetek tamkajšnje božje poti. Ker je ta v kratkem zaslovela, se je Stržinar 1717 odločil za zidanje nove in večje cerkve. Zanj je ljubljanski škof Viljem grof Leslie 8. junija 1721 položil temeljni kamen, novo stavbo pa so dogradili 1725, a 8. oktobra 1728 jo je posvetil škof Feliks grof Schratenbach.

Stržinar je sam nadrobno orisal zgoraj omenjeno delo Na stražah v rokopisnem latinskem delu z naslovom *Origo devotionis*. Deset let kasneje je znova v latinskem jeziku popisal dogodke iz prvih desetih let svojega delovanja Na stražah pod naslovom *Decas X. devotionis 1726 ab Achatio Sterschiner*. V knjigi *Annales* pa je orisana doba od 1733 do 1739. V nji Stržinar sicer ni podpisan kot v prejšnjih dveh, a je skoraj gotovo tudi njegova, saj je bil ravno naš pisec najbolj vnet delavec Na stražah in je tedaj tudi že tam prebival. Vsa tri omenjena njegova dela so ostala v rokopisu.

V tisku pa je izšla v nemškem jeziku pisana knjiga z naslovom *Xaverianische Ehr- und Gnadenburg* in je doživela nič manj kakor sedem izdaj med leti 1729 in 1758. Tudi ta tiskana knjiga je pisana po Stržinarjevih rokopisnih delih, ki smo jih zgoraj navedli, deloma pa tudi po osebnem poznanstvu piscev omenjene tiskane knjige s Stržinarjem. Stržinar sam pa je tudi v obeh svojih knjigah v slovenskem jeziku govoril o isti stvari, o svojem delovanju Na stražah. Da bi se temu delu popolnoma posvetil, se je 1735 odpovedal župniji v Gornjem gradu in se preselil Na straže.

Iz te dobe datirata namreč tile dve tiskani slovenski knjigi: iz 1729 Stržinarjeva pesmarica z naslovom *Catholiš kerškanskiga vuka peissme, kattere se per kerškanskimo vuko, božih potih, per svetimu missionu inu zlasti per spetimo Francisco Xaverio Na straže Gorniga gradu fare nuznu pojo, kir je vsaki dan za vsakiga romaria popolnoma odpustik enkrat v letu. Pogmerane inu na svitlobo dane skuzi Ahaza Stersshinarja v Nemškim Gradzu, per Vidmanstadianskih erbicah. Anno 1729*. Leta 1730 pa je izdal 30 strani obsegajočo knjižico z naslovom *Peissem od teh velikih odpustikov te svete Križove poti per te novi cerkvi svetiga Francisca Xaveria v Gornim gradu. Superiorum permissu, Labaci 1730*.

Obe slovenski knjigi imata svoj izvor v Stržinarjevem delovanju Na stražah, saj sta obe tako sestavljeni, da bi predvsem služili tamkajšnjim

božjepotnikom. Prvo izmed obeh del je obsežnejše in namenjeno vsem Slovencem. Poleg nagiba, da dá v roke vernikom molitvenik v verzih, je hotel naš pisec dati posebno mladini verzificiran katekizem, saj v uvodu sam pravi: »Leta je ta ner prvi uržoh, de so lete svete peissme vkop zložene inu skuz druk na svitlobo dane, namerč de bi leta frei ledig mladi folk, kir se rad veseli inu od veselia use sorte peissme poje, že raiši te svete peissme pev.« Podobno pravi na drugem mestu v uvodu: »Ta drugi uržoh, zakaj so te svete peissme sturjene, je leta, dokler so veči tal od Catholiš karšanskiga vuka, kateriga vi mladi ludje nerveč potrebujete, de kar se na drugo vižo morebiti naradi vučite, skuz pesissme se bodete raiši inu lohkeiši navučili inu tudi terdneiši v glavi obderžali.« (Uvod, str. 8.) In še tretji vzrok za nastanek svoje pesmarice navaja: »Treki inu zadni uržoh, zakaj so lete svete peissme sturjene, je leta, de bi te druge prazne, nanuene, folš peissme opustili, namesti taistih pak te svete peissme peli. Kai nuca, de se nekateri fant al dekelč veliku peissem navuči, katere so od godcov sturjene, aku so lih od svetnikov, vender so folš, čez božjo veiro inu več k špotu koker k časti teh svetnikov, koker je ena sila dovga peissem od psalmista Davida, od zlatiga oča naša itd., katere peissme so čez božjo veiro. Zlasti pak de bi ta mladi folk te hude, navarne, nasramne peissme opustov, katere so grešne, inu use ludj pohuišajo. Lete svete peissme pak vas inu druge pobulšajo inu potroštajo.« (Uvod, str. 9.) Iz omenjenih besedi je jasno, da je hotel Stržinar kot duhovnik s svojo pesmarico nadomestiti ljudske pesmi, ki so jih razširjali godci. Proti njim je naš pisec zavzel seveda preostro stališče, in to celo proti legendam, če so bile zapete v količkaj humorističnem ali pa grotesknem tonu. To Stržinarjevo ostrost sta ugotovila že v prejšnjem stoletju Šafařík³ in Glaser, v najnovejši naši književni zgodovini pa tudi Boris Merhar,⁴ medtem ko je Stržinarjev življenjepisec Viktor Steska⁵ Šafaříkovo ostro mnenje o Stržinarjevih besedah omilil, češ da se njegova obsodba ljudskih pesmi nanaša le na tiste, ki so v izrazu le predrastične in preironične, skorajda grobe.

Zadnjo pobudo za izdajo pesmarice 1729 je dobil Stržinar iz Rima 1725. leta, kakor piše sam v knjigi (na str. 141): »Benedictus XIII., sedani sveti rimski papež, kader je v tem svetim letu 1725 s svojimi škofi deržov Concilium Romanum, tu je vkopzbrališe rimsku, je med drugimi lepimi postavami zapovedov inu postavu eno lepo ordengo inu vižo lohku inu nuenu deržati ta karšanski navuk . . ., koku se imajo te mladi ludje lepu perpravnu inu nih slabimu zastopku prov perložnu vučiti... Posebnu pak je zapovedov po pridigi inu karšanskimu navuku temu folku v *materni* (podčrtal F. J.) šprahi glasnu naprej moliti lete molitve...« Zato obsega Stržinarjeva pesmarica verzificirane dogme in različne molitvene obrazce. Po navodilih rimske sinode iz 1725 je torej Stržinar s svojo pesmarico želel razširiti med ljudi rimski katekizem iz 1566 ali pa Bellarminovega iz 1598.

Kdaj je izšla Stržinarjeva pesmarica iz 1729, moremo natančneje spoznati iz knjige same in celo določiti dan, pred katerim pesmarica ni mogla iziti. Na strani 259 namreč piše: »Peissem od vsakdaniga popolnoma odpustika vsim kristianam enkrat v letu zadobiti v cerkvi S. Francisca Xaveria v Gornim gradu, kir je dan od Benedicta tega imena trinajstiga rimskiga papeža 26. martij 1729 ad septenium.« Ker je torej Stržinar v knjigi že objavil pesem o tem odpustku, ki ga je dal papež cerkvi Na stražah, zato knjiga pred 26. marcem 1729 ni mogla iziti. Gotovo je minilo precej časa.

preden je sporočilo o odpustku prišlo iz Rima na Slovensko, in zopet precej časa, preden je naš pisec o tem spesnil prigodno pesem in jo potem še dal tiskat. Potemtakem je naša pesmarica utegnil iziti poleti ali pa šele jeseni leta 1729.

Z omenjenima dvema deloma se je Stržinar uvrstil med pisce, ki so množili slovenski verski repertorij v prvi polovici 18. stoletja. Njegova pesmarica iz 1729 priča, da je bil v resnici samo množitelj verskih tekstov po starih geslih, ne pa morda pesnik,⁶ umetnik.⁷ Pač pa je res, da je z njo dokazal svojo ljubezen do slovenskega jezika in do naše knjige. Prav s pesmarico je obenem močno vplival na naše kasnejše pisce podobnih tekstov, tako posebno na Frančiška Paglovca. Ta je v svojo pesmarico 1755 prevzel iz Stržinarja pri štirih pesmih ali tekst ali melodijo ali pa se je vsaj skliceval nanj. Primož Lavrenčič pa je bil naravnost njegov učenec⁸ v metriki, saj je izmed 41 tekstov v pesmaricah 1752 in 1758 povzel po Stržinarju nič manj kakor 16 pesmi.⁹

Vrednost Stržinarjeve pesmarice iz 1729 je tudi v tem, da jo uvrščamo med štiri tiskane pesmarice, ki so do 1800 imele pesmi, opremljene z notami. Te štiri pesmarice so: Kastelčeve *Bratoške bukvice sv. Roženkranca* s šestimi melodijami, Stržinarjeve *Peissime* iz 1729 z enajstimi melodijami, Lavrenčičeve *Missionske catholiš karšanske pjesme* s 14 melodijami in Redeskinijevih *Osem inu šestdeset sveteh pesm* s 65 napevi.¹⁰ V rokopisu pa je ostala še Paglovčeva pesmarica iz 1755 s 26 melodijami. Ta pesmarica je v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani vezana skupaj s Stržinarjevo pesmarico iz 1729.

Po Čerinovih raziskovanjih vse te melodije niso naše izvirne, marveč so povzete iz tujih, ponajveč iz nemških pesmaric. Nekatere melodije so pri izposojanju ostale nespremenjene, druge so naši pisci spremenili, a vse te spremembe so bile napravljene »z direktno čudovito glasbeno dovršenostjo«,¹¹ kakor se je izrazil Čerin. Posebej naj še poudarim, da je med Stržinarjevimi melodijami tudi prva slovenska peta maša.

Zadnja leta Stržinarjevega življenja Na stražah 1755—1741

Zadnje življenjsko postajo Ahacija Stržinarja Na stražah omenjajo Orožen, Slekovec, Novak in Steska. To službo bi mogli imenovati zadnjo željo, ki jo je hotel naš pisec doseči in izpolniti v življenju, samo da bi se mogel ves posvetiti češčanju svojega vzornika. Skoraj devet let je vodil svojo novo »na pol faro« Na stražah. Pri tem delu so mu pomagali njegovi kaplani Tomaž Simončič, Anton Kössl, Josip Rott, Pankracij Krainer in Josip Trošt. Stržinar je vsako leto prirejal Na stražah pogoste shode, posebno svečano pa so praznovali 3. in 4. december, god sv. Fr. Ksaverija in sv. Barbare. Tako je bilo vse tja do 1785, ko je razsvetlenski vladar Jožef II. z odlokom z dne 30. avgusta 1785 prepovedal med drugim tudi romanje, procesije in shode Na stražah, kjer je bilo posledj dovoljeno samo stalno bivališče dvema duhovnikoma, da bi vodila župnijske opravke.

Škof Karl grof Herberstein je 1782 povzdignil omenjeno »na pol faro« v samostojno župnijo, ki so ji pripadle vasi Radmirje, Straža, Brezje, Hom in Slemen iz gornjegrajske župnije, dalje Savina, Juvanje, Tir, Tajna in Slemenski vrh iz fare Laufen, nato pa še Homec, Melišče, Okonina in Negojnica iz prejšnje fare Riez. Na nekdanje velike slavnosti Na stražah nas še danes spominjajo darila, shranjena nad tamkajšnjo zakristijo, dalje žup-

nijska kronika, tamkajšnji rokopisi o nekdanjih slavnostih, slika Ahacija Stržinarja in podobi slikarja Reinwalda ter škofa Feliksa grofa Schratenbacha, torej mož, ki so bili v neposredni zvezi z ustanovitvijo fare Na stražah.

Stržinarjeva smrt

Spomladi leta 1741 je naš pisec zbolel na smrt. Ker je želel umreti pri frančiškanih v Nazarjah, so ga ti že med boleznijo prepeljali tjakaj, kjer

CATHOLISH
KERSHANSKIGA VUKA
PEISSEME, *Libris*
In unius. f. Katre se. Redu. h. in.
Per Kershanskimo vuko,
Boshyh potyh, per svétimú
Rejbyk. Milliõnu; urati.
Inu slasti per svétimo
FRANCISCO
XAVERIO
Na Strashe Gorniga Gradu Fare
nuznu poyo.
Kir ie vsaki dan sa vsakiga Ro-
mária Popolnoma Odpustik tukra
v lep.

Pogimrane inu na svitlõbo dane
V Nemsbkim Gradzu
Per Widmanstadianskih Erbizhah.
Anno 1729.

PEISSEM
Od teh velikih Odpústikov
te Svete Kríshove Poti per te
novi Cerkvi
Svétiga **FRANCISCA**
XAVERIA v'Gor-
nim Gradu.

SUPERIORUM PERMISSU.
LABACI,
Formis J. G. Mayr, Incl. Prov. Carn. Typ.
1730.

Levo: Naslovna stran Stržinarjeve knjige Katoliš keršanskiga vuka pejsme, 1729. (Po originalu v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.) — Desno: Naslovna stran Stržinarjeve knjižice Pejsem od teh velikih odpustikov, 1730. (Po originalu v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani)

je dne 17. maja 1741 umrl. Datum njegove smrti pravilno navajajo Orožen, Slekovec, Novak in Steska. Vir vsem poročilom o Stržinarjevi smrti je gornjegrajska mrliška matica. Ta piše o njegovi smrti takole: »1741 Maii 17. diuturnam et anxiam infirmitatem tolerans eamque summa cum patientia superans miseram mortalitatem cum felici, ut pie ac indubie ominamur, immortalitate commutavit...«¹²

Pokopali so ga drugi dan po smrti v kriпти cerkve Na stražah, o čemer prav tako poroča gornjegrajska mrliška matica, rekoč: »...huius veneran dae exuviae e Monasterio Nasarethano, ubi ob dudum susceptum tertium S. P. Francisci ordinem infirmus delitescere et mori amabat, die 18. Maii ad Thaumaturgum locum advectae et teste copioso clero et populo ad cryptam S. V. et M. Barbarae sepultae et reconditae sunt aetatis laboribus fractae et

ideo non adeo magnae utpote 66 annorum, sed virtutibus et meritis plenae...«¹³ Omenjena matica torej poroča, da je bil Stržinarjev pogreb zelo slovesen in da je bila navzočna velika množica duhovščine in ljudstva. To ni nič čudnega, saj je našega pisca poznala vsa bližnja in daljna okolica kot ustanovitelja v tedanji dobi najbolj obiskane božje poti v Savinjski dolini in okoliških krajih.

Slika Ahacija Stržinarja

Šele po smrti našega pisca je nastala tudi njegova podoba. Naslikal ga je slikar Sapottnegg, torej Zapotnik, ki je na podobi tudi podpisan. Podoba visi, kakor smo že omenili, v župnišču Na stražah. Sedaj je seveda že zelo nejasna, vendarle je z nje mogoče razbrati, da je bil Ahacij Stržinar tudi po zunanje lep mož, polnega obraza, črnih las, ki padajo na obeh straneh v gostih kosmih na ramena, izredno živih, veselje in vnemo ter željo po delu izražajočih oči in dolgega pa ozkega nosu. Na podobi je oblečen v črn talar, ki je ukrojen po takratnem običaju. Desnico drži naš pisec na razgrnjenem načrtu nove cerkve Na stražah, na dnu podobe pa je napis: Ahatius Sterschiner Fundator.¹⁴

Podoba je bila prenovljena leta 1847. Kaže nam našega pisca v moški dobi kakih 40 let. Vsi, ki podobo poznajo, so mnenja, da je le-ta nastala šele po piščevi smrti, in to po opisu njegovih pomočnikov Na stražah in v Gornjem gradu. Če bi bila nastala — recimo — ob koncu piščevega življenja, bi nam ne kazala moža 40 let, ampak starčka v 66. letu.

Odmev škofjeloškega narečja v Stržinarju

Zgoraj smo videli, da je Ahacij Stržinar svoji dve slovenski knjigi iz verskega repertorija napisal v prvi polovici 18. stoletja, torej v dobi, ko je v našem knjižnem jeziku že prevladovala, zlasti v samoglasnikih, gorenjščina nad dolenjščino. Zato so tedanji pisci omahovali med knjižno tradicijo iz 16. stoletja in med novostmi, ki so vdirale v knjižni jezik iz gorenjščine. Tako je tudi pri našem piscu. Poleg vplivov iz gorenjščine pa najdemo v njegovem jeziku tudi odmev njegovega domačega narečja s Suhe pri Škofji Loki. In ravno ta odsev nas najbolj zanima, zato si ga hočemo malo natančneje ogledati.

Samoglasniki

1. Dolgo poudarjeni *ō* so Dolenjci iz 16. stoletja pisali po svojem govoru z *u*, Gorenjci iz 17. stoletja pa z *o* ali pa tudi še z *u*. Enako omahovanje izkazuje tudi Stržinar. Pri pregledovanju pisave poudarjenega *ō*-ja sem v jeziku našega pisca ugotovil, da so domače oblike z *o*-jem močno razširjene, vendar so oblike z *u*-jem v večini, in sicer v razmerju 2: 1. Prim.: *gospud, nuč, murie, slahkust, super, supet*, toda: *pokore, doužnost, pobolšei, gospod, ves volen, volna, bogei, oni*. Izredno množino oblik z *u*-jem je pri Stržinarju gotovo podkrepilo dejstvo, da je ta dolgi *ō* v škofjeloščini še dosti ožji kakor v gorenjščini, saj vemo, da ga nedomačini slišijo kratko in malo kot *u*.¹⁵

2. Prehod nekdanjega *jata* pred poudarkom je pri našem piscu izkazan kot *i*-, kar vidimo že pri pisateljih 16. stoletja. Ta prehod *e*- v *i*- je ravno v našem narečju vsesplošen, in to celo za vse *e*-jevske glasove, tako za tiste pred poudarkom kakor tudi za vse *e*-je za njim,¹⁶ zato tak *i* najdemo v Stržinar-

jevih knjigah vsepovsod. Prim.: *svitloba, perbižim, vidila, zapovidi, človik*. Ta nepoudarjeni kratki *i-* pa je seveda po moderni vokalni redukciji popolnoma onemel in odmev takega živega govora najdemo tudi v Stržinarju: *zapoud, spoud*.

3. Prehod kratkega *i* v *e* in kratkega *u* v *o*, ki je plod intenzivne redukcije, je znan tako gorenjščini kakor škofjeloščini,¹⁷ zato tudi našemu piscu. Prim.: *okop, okopzbiralše, kroh, neč*.

4. Po prej omenjeni moderni vokalni redukciji so kratki nepoudarjeni *i-ji* in *u-ji*, zlasti v sosesčini zvočnikov *l, r, m* in *n*, prešli v polglasnik, ali pa so celo popolnoma onemeli. Ta jezikovni pojav je seveda znan tudi škofjeloščini,¹⁸ zato ga pozna tudi naš pisec, saj je njegov jezik ves poln teh redukcij, zdaj delnih s polglasnikom, zdaj popolnih z onemitvijo. Če je tu in tam vendarle še zapisal obliko z nereduciranimi *i* ali *u*, je to vsekakor vpliv knjižne tradicije iz 16. stoletja. Prim.: *ieh, ieskov, iemov, dergači, pervolila, peršla, dekelca, dekelč : deklič, per večerie, oblubem, služem, terié, sluzabenke*.

5. Zgornjemu pojavu je soroden prehod *e-* v *a-*, zlasti v nikalnici, torej *ne-* v *na-* pred poudarkom. Ta pojav je znan številnim narečjem, med drugimi tudi gorenjščini in škofjeloščini,¹⁹ zato ga pozna tudi Stržinar, ko piše: *nadoužni, navošljivost, naradi, na zastopi, navarne, nasramne, namorio, navei, na bo, na poslušā, naumni* itd.

6. V zgoraj omenjeno moderno vokalno redukcijo sodi tudi tako imenovano *akanje*, to je prehod kratkega *o* v *a*. Stržinarjev domači govor²⁰ na Suhi pozna to akanje zlasti v zlogih za poudarkom, tako v zaprtih — *žalast* — kakor v odprtih — *nočma, prid hiša, neč na vidja*, medtem ko je kratki *o* v zlogu pred poudarkom pri nas prešel v *u* — *utrāk*. Naš pisec je glede tega akanja prav malo sledil svojemu domačemu govoru, kajti večinoma piše za ta pojav *o-* pred poudarkom, česar škofjeloščina na splošno ne pozna, marveč le v izjemnih primerih — *damu, dapoune*. Le nekaj primerov akanja je zapisal: *za volia, mogočnast, da večera*. Zadnji primer govorimo v Škofji Loki — *du vičēra*.

7. Čeprav je Stržinar od doma govoril prepozicijo *pre-* z *e-jem*, je vendar po tradiciji pisal tudi *pro*, tako piše oboje: *proč* in *preč*, dalje pa samo *pre*: *preroki, prerokovana, prekleti* itd.

8. V besedi *preobrniti* je naš pisec po domači izreki izpustil *o* pred *b-jem* in zapisal — *je prebernov*, toda drugod piše knjižno: *preobrniti, preobrnienie*. Sedaj govorimo pri nas: *pribārnu sm ga*.

9. Refleks starega samoglasniškega *l* v dolgih zlogih je praviloma dvoglasnik *ou*, kakor naš pisec večinoma tudi piše. V našem narečju²¹ pa se je zgodila še nadaljnja asimilacija *ou* v *ō* — *upōdne*, zato piše Stržinar oboje, zdaj *ou*, zdaj *o*. Prim.: *nadoužni, nadoužnost, s souzami, doužan, moučim*, toda: *opodne, nadožnih, po talla*.

Soglasniki

1. Samostalniki moškega spola na *-l* ali na *-lj* dobijo v sklonih od roditelja dalje še nastavek *-n-* po nemških izposojenkah na *-lin*. V našem narečju je ta jezikovni pojav zelo pogost,²² zato je razumljivo, da ga najdemo tudi v Stržinarju, saj piše: *apostelni, apostelnov, exempelnu, exempelnov, mirakelnov, v Neapelni, v tempelnu*.

2. V prevelikem številu soglasnikov v zvezi *-vzdo-*, kakor je primer pri glagolu vzdigniti, je prišlo do olajšanja te težko izgovorljive soglasniške skupine na tri načine: a) z izpadom drugega *v* — *vzdigniti*, b) z izpadom prvega *v* — *zdigniti* in c) z izpadom *d* — *vzigniti*. Zadnji primer tega olajšanja je nastopil tudi v škofjeloščini,²³ zato ga piše tudi Stržinar: *povzignite, prevzigne, vzignem, povzignena, po povzignano*.

3. Pred *zobniki* se pogosto pojavlja drugotni ali prehodni *-j*, kar pozna tudi naš govor,²⁴ zato tudi Stržinar piše: *oistru, oistre* itd.

4. V začetni istozložni skupini *pt-* se je zaradi težke izgovarjave dveh zapornikov prvi zapornik začel izgubljeni že v 16. stoletju, tako da je n. pr. iz oblike *ptič* nastal *tič*. Ta pojav je znan tudi škofjeloškemu narečju in Stržinarju, saj piše: *tica*.

5. Vsem gorenjskim govorom in po njih tudi govoru v Škofji Loki²⁵ je znan prehod *dk* in *tk* v *hk*, ker se je prvi glas priličil drugemu. Pojav je seveda izkazan tudi v našem piscu: *slahku, slahkejši, glahku*.

6. Drugotna skupina *tj* in *dj* je v slovenskih zahodnih narečjih pa tudi pri nas²⁶ prešla preko *t'* in *k'* v *k*, tako piše tudi Stržinar za tretjič: *treku, treko, treki, trekič, trekiga*.

7. Kakor v gorenjščini je tudi v našem govoru²⁷ v prislovju *prej* vedno izkazan prehod *j-ja* v *d* — *pred*, zato tudi Prešeren piše: *kar so mu pevskih sanj pred vdihnile v življenji; ko znal je pred gosti na vse štir; ko pred spet naša bosta last*. Ta prehod se je utegnil zgoditi analogno po predlogih *pred, nad* in *pod*, kar je tudi *mej* spremenilo v *med*, mogoče pa je ta *pred* izvajati tudi iz praslovanskega *pred'e* ali iz starocerkvenoslovanskega *prežde*.²⁸ Naš pisec dosledno piše *pred: toku se pred skušajmo; zatu je pred potrebna; se je pred perpravoo; more pred teš biti; so pred pregrešnu živeli*. Podobno piše za *prejšnji* — *predni: na predno vižo*.

8. Ko se je zaimek *kak* razširil s pripono *-šen*, je v ženskem spolu nastala preštevilna skupina soglasnikov *-kšn-*: kakšna. To je ljudski govor olajšal z izpadom *k-ja* in tako je nastala oblika *kašna*, v Škofji Loki *kāšna*. Sedaj pa se je analogno po ti obliki tudi moški spol uravnal iz *kakšen* v *kašen, kāšn*.²⁹ Tudi Stržinar piše: *v kašni viži*.

9. V Stržinarjevem domačem govoru se je po redukciji zapornega elementa skupina *šč* asimilirala v *š*.³⁰ Tako tudi naš pisec dosledno piše *š*, saj niti enega primera nisem našel s *-šč-*. Prim.: *češenu, spuša, perbižalše, iše, pokopalše, pušaoniki, očišen, teš, voišak, pušave*.

Oblikoslovje

1. Stržinar se je popolnoma pridružil gorenjskim piscem 17. in 18. stoletja, ko piše za *-om* v trdi in mehki osnovi po ženski *-a*-sklanjatvi *-am*, kakor je tudi on doma govoril:³¹ *pred tronam, z rešetam, s telesam, pred greham, z jezikom, grešnikom, otrokam, doužnikom, pod križam, s terniam*.

2. Drugače pa je s prehodom končnice *-ih* v *-ah*. Tega naš govor po navadi ne pozna, saj je kratki *-ih* v mestniku množine po moderni vokalni redukciji izgubil kratki *i*, tako da pri nas govorimo: *u usth, u ušēsh*. Zato tudi naš pisec stalno piše *-ih*, le tri analogne primere po ženski sklanjatvi *-ah* sem našel pri njem: *v tvoih delah, na kolenah, per erbičah*.

3. Pri samostalnikih moškega in srednjega spola iz nekdanje *-o*-osnove je v rodniku množine končnica *-i* — *s stoli, z okni*. V narečjih pa je mogoče

najti tudi obrazilo *-mi* iz nekdanjih *-i-* in *-u-*osnov. V zvezi z analognimi oblikami po ženski *-a*-sklanjatvi pa se javlja lahko tudi obrazilo *-ami*. Škofjeloško narečje pozna predvsem končnico *-mi*: z *otrôcm*.³² V našem piscu najdemo vse te tri možnosti. Prim. za *-mi*: z *ustmi*, s *tvoimi darmi*. Prim. za *-ami*: *pred stu letami*, s *križcami*, *med firštami*. Sicer pa piše redno *-i*, torej tudi: s *firšti*.

4. Dvojina se je v slovenskem jeziku ohranila predvsem zato, ker je stalno v zvezi s števnikom dva. Seveda pa v narečjih, tudi v našem, že davno prehaja v množino.³³ in to zlasti pri srednjem spolu, ker je tamkaj v množini tudi končnica *-a*: *dva okna*. Tako tudi v Stržinarju: po *te dva nauka* piše še *dva sveta trupla*. Prehod dvojine v množino je vsekakor zasegel tudi glagole, tako da v Škofji Loki govorimo: *dvê žênske sa pāršle u hiša*. Zato ni čudno, da je tako pisal tudi naš pisec, saj je nanj vplivala tudi nemščina ali še bolj latinščina, ki dvojine sploh nimata. Prim.: *inu so ga dakončala dva imenitna svetnika*; *so dve naturi*; *so diala*, *so sturila*, *so se zadržala*.

5. Obrazilo *-o* v tožilniku in orodniku ednine v ženski *-a*-sklanjatvi je v škofjeloščini³⁴ po akanju prešlo v *-a*. Stržinar sicer piše dosledno knjižno obliko na *-o*, dva primera pa pri njem izkazujeta domači *-a*: *skuz eno kratko molitovca*; *almožna dapernești*.

6. V imenovalniku in tožilniku množine pri pridevniku in deležniku je prešla končnica *-a* v *-e* v severnih slovenskih narečjih in tudi v našem.³⁵ To je znana femininizacija nevter, ki jo poznajo vsi gorenjski pisci 17. in 18. stoletja. Po njih in po domačem govoru jo piše tudi naš pisec: *dobre dela*, *so ušesa rade poslušale*; *moie usta*, *velike čudesa*, *serca goreče*. Celó na samostalnike prehaja ta pojav: *dela čude velike*.

7. V zvezi z *dva* in *dvoja* zelo pogosto nastopa tudi *oba*, da dobimo obliko *obadva*, pri nas in na Gorenjskem tudi *obedva*, kar piše tudi Stržinar: *obedvoim*, *obedvoie*, *obedvoio*, *obedva*.

8. V 16. stoletju so pisali pisci še neokrnjeni relativ *kir*, prav tako ga rabi tudi naš pisec, a ne samo za imenovalnik ednine moškega spola, marveč za vse spole, sklone in števila. Prim.: *kir pridge na poslušā*; *kir služio radi*; *kir tebe prosimo*; *kir grehe odiemleš*; *kir se v nebesih*.

Poleg oziralne rabe se je funkcija relativa *kir* pri starejših piscih razširila tudi na odvisni veznik za vpeljavanje vzročnih, krajevnih, časovnih, dopustnih in eksplikativnih odvisnikov. Tako vidimo pri Stržinarju tele primere v rabi relativa *kir*:

a) za vzročni *kir*: *meni je žov*, *kir sem se tebi zamerov*; *kir pak grešnika greva*; *kie nebesa zgubov*, *sovraži to pregreho...*;

b) za pogojni *kir*: *vender martre bi enkrat zašle*, *kir bi večnost na bila*; *more bit b že biv ferdaman*, *kir bi na biv toku varvan*; *več gnad boš pak deležen*, *kir boš imov veiro*;

c) za krajevni in časovni *kir* (*keder*): *kir sonce gori perhaia*, *svetiš naieverniam*, *kir sonce doli zahaia*, *pomagaš tem grešnikam*; *ie v tem gradu Xavier*, *kir ie Francisc roien biv*;

č) za eksplikativni *kir*: *veira ie*, *kir veriamo*, *de v podobi kruha Christusa res preimemo*;

d) za dopustni *kir*: *kie Bug ureden vse hvale...*, *vender niega režali grešnik nahvaležni*. V temle primeru vidimo hkrati skrčenje *kadar* v *kār*, in to v *kā*, *k*. Dalje pa je *k* in *je* dalo *kje*, kar je v škofjeloškem narečju splošno znan pojav.

9. Nedoločni zaimek *nič* piše Stržinar stalno v reducirani obliki, kakor se v njegovem domačem narečju v resnici tudi govori. Prim.: *neč*.

10. Vprašalna členica *kjê* je dala v našem narečju preko *kej* obliko *kê*, kar piše Stržinar *kij*.

11. Prislov *vpričo* je v škofjeloščini izkazan po akanju v obliki *priča*, tako piše tudi naš pisec: *priča angelov, priča vsih, priča tebe*.

12. *Zavoljo* je pri nas prešlo v *zajl* — *zol* in tako obliko najdemo tudi v Stržinarju, saj piše: *zol kratkiga časa*; piše pa tudi dve daljši obliki: *zavola* in *zavol*. Prim.: *zavola tega, zavola pregrehe, zavol, za vola* — tale zadnja oblika je sicer bližja knjižni obliki, toda z akanjem iz domačega narečja.

13. Pri glagolih prve vrste, četrti razred, se v velelniku naš pisec sicer ravna po knjižnih oblikah z drugim mehčanjem *k* v *c* in piše: *reci, recimo, pertecite* itd. Po naslonitvi na *ž* v sedanjiku *vržem* pa je nastal v narečju³⁶ tudi velelnik *vrži*, kakor je znan škofjeloščini in zato tudi Stržinarju, saj piše: *nazaorži nas!*

14. Sovpad glagola *morem* in *moram* v *morəm, morm*, ki je znan škofjeloščini, je mogoče najti tudi v Stržinarju. Prim.: *more* (= mora) *omreti, namore pokryte, na more skryti, morem* (= moram) *goreti, namorem povedat*.

15. Kakor gorenjščina je tudi škofjeloščina zenačila pomen glagolov *sijati* in *sejati*, od tod naše: *sōnce seie*, kar piše tudi naš pisec.

16. Velelnik glagola pojdem izkazuje v škofjeloškem narečju takle razvoj: po nedoločniku *poj + ti* je nastala analogna oblika *pojimò*, dalje *peimò, pèimo, pèima, pèite, pèid* itd. Zato tudi Stržinar piše take oblike: *peidi, peimo, peite*.

17. Kakor v Škofji Loki govorimo *štòene* iz *štivenje* za knjižno *šetje*, tako piše tudi naš pisec po trpnem deležniku *števen* — *štivenie*.

18. V Loških razgledih 1961 smo ugotovili,³⁷ da je škofjeloško narečje ohranilo dolgi in kratki nedoločnik, in sicer kratkega v vseh glagolskih vrstah razen v I/5 in I/6 ter v III. vrsti. Prav tako dvojnost kaže tudi Stržinar v svojem jeziku, vendar ne dosledno po domačem jeziku, ker je pač nanj vplival knjižni jezik gorenjskih in dolenskih piscev. Za dolgi nedoločnik prim.: *živeti, imeti, želeti, terpeti, ločiti* (v našem narečju je kratki nedoločnik *lôčt*), *točiti* (v domačem narečju kratki *tôčt*). Za kratki nedoločnik prim.: *vživat*.

19. Škofjeloško narečje³⁸ loči vzročni veznik *saj* (nem. doch) od prislova *vsaj* (nem. wenigstens) tako, da za *saj* govorimo *sei*, za *vsaj* pa *saj*. Tako tudi Stržinar nikoli ne piše *vsaj*, marveč vedno le *saj* (obliki je ločil v knjižnem jeziku šele Levstik 1858). Prim.: *debi saj na to vižo se mogli napučiti; sai enkrat na dan; al sai is sercam kličeio*.

Opombe in literatura

Opombe: 1. V svoji Zgodovini brezoviške fare namreč Orožen piše: »Ahatius Stržinar diente als Seelsorger zu St. Anton in Brezovica im Laib. Dekanate vier Jahre.« — 2. Ignac Orožen domneva, da je bila na griču, ki je oddaljen uro hoda od Gornjega grada, ob času turških vpadov straža, da je obveščala Gornjegrajčane o prihodu Turkov. Od tod menda še danes naziv Na stražah. — 3. Safarik je dejal o namenu Stržinarjevih nabožnih pesmi: »... sie (nämlich die Lieder) sollten unter anderen die weltlichen Volkslieder verdrängen helfen.« O tem glej tudi Marnov Jezičnik XXII, str. 5 in 6, ter ALT 1884, str. 41 in 42. — 4. Prim. B. Merhar, Ljudsko slovstvo, ZSS I,

str. 36, SM 1956. — 5. Viktor Steska, Ahacij Stržinar, IMD 1909, str. 76. — 6. J. Šafařík imenuje v *Slow. S.*, str. 78. Stržinarjeve pesmi: »... ganz unpoetische, schlechte Reime-rei.« Glej tudi Marnov Jezičnik, I. c. — 7. Podobno Šafaříku ocenjuje Stržinarjeve pesmi tudi Mirko Rupel v ZSS I, str. 310, SM 1956, kjer pravi: »... pesmi so razvlečene, puhle in brez pesniškega poleta. Tudi oblikovno niso posrečene: ker je Stržinar namenil svoje pesmi petju, je moral šteti zloge v verzih, ni pa upošteval besednega poudarka.« — 8. Glej: Kidrič, ČZN 1925, str. 80—85. — 9. Po Antonu Slodnjaku je bil Primož Lavrenčič še slabši pisec od Stržinarja. Prim.: Pregled slovenskega slovstva 1954, str. 20, 24, 27, 29, 31. — 10. Glej: dr. Josip Cerin, Jezusa pozibljemo, Jutro, 24. decembra 1958, št. 298. — 11. Isti, ibidem. — 12. V prevodu: »17. maja 1741 je, prenašajoč dolgotrajno in nemirno slabotnost in premagujoč jo z največje potrpežljivostjo, zamenjal bedno smrtnost s srečno nesmrtnostjo, kakor pobožno in nedvomno upamo.« — 15. V prevodu: »... njegove častite zemeljske ostanke so 18. maja prenesli iz samostana v Nazarjah, kjer je bil že poprej sprejet v tretji red sv. Frančiška, in je želel živeti tamkaj med boleznijo, odmaknjen od sveta, in tudi umreti, (prenesli) k čudodelniku in ga ob spremstvu številne duhovščine in ljudstva pokopali v kripti pri Sv. Frančišku in Sv. Barbari. Pokopali so truplo, ki so ga strli naporu in starost, truplo, ki niti še ni doživelo tako velike starosti — skoraj 66 let — pač pa polno čednosti in zaslug.« — 14. V prevodu: Ahacij Stržinar — ustanovitelj. — 15. Glej Loške razglede (= LR) VIII, str. 126, t. 2. — 16. Fr. Jesenovec, I. c., 126. — 17. Fr. Jesenovec, I. c., 127, t. 6. — 18. Fr. Jesenovec, I. c., 127, t. 9. — 19. Fr. Jesenovec, I. c., 127, t. 9. — 20. Fr. Jesenovec, I. c., 127, t. 4. — 21. Fr. Jesenovec, I. c., 126, t. 5. — 22. Glej I. c., 128, t. 7, kjer sem navedel iz škofjeloškega narečja 56 takih samostalnikov. — 23. Fr. Jesenovec, I. c., 128, t. 15. — 24. Fr. Jesenovec, I. c., 128, t. 15. — 25. Fr. Jesenovec, I. c., 129, t. 17. — 26. Fr. Jesenovec, I. c., 128, t. 12. — 27. Ta pojav dodaj razpravi I. c., 129, t. 27, ker sem ga tamkaj pozabil omeniti. Glej tudi Fr. Ramovš, HG II, str. 225. — 28. Fr. Ramovš, I. c., 225. — 29. LR VIII, 150, t. 25. — 30. Fr. Jesenovec, I. c., 129, t. 20. — 31. LR VIII, 151, t. 7. — 32. LR VIII, 151, t. 8. — 33. LR VIII, 151, t. 15. — 34. LR VIII, 150, t. 1. — 35. LR VIII, 150, t. 6. — 36. LR VIII, 151, t. 19. — 37. Fr. Jesenovec, I. c., 152, t. 21. — 38. LR VIII, 152, t. 4.

Viri in literatura: Rojstna matica v Škofji Loki. — Mrliška matica v Stari Loki. — Zupnijska kronika v Sempetru v Ljubljani. — Zupnijska kronika v Gornjem gradu. — Zupnijski anali v arhivu pri Sv. Fr. Ksaveriju v gornjegrajski dekaniji. — Mrliška matica v Gornjem gradu. — Podoba Ahacija Stržinarja pri Sv. Fr. Ksaveriju. — Ahacij Stržinar, Catholiš keršanskiga vuka peissme 1729. — Ahacij Stržinar, Peissen od teh velikih odpustikov 1750. — Jernej Kopitar, Grammatik 1808, str. 110—121. — Ignac Orožen, Celjska kronika, Celje 1854, str. 155. — M. Pohl, Bibliotheca Carnioliae 1862, str. 55 in 61. — Paul Joseph Šafařík, Geschichte der südslav. Lit., Prag 1864. — Sime Ljubič, Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske II, 1864, str. 562. — Ignac Orožen, Das Bisthum und die Diöcese Lavant, II, Das Dekanat Oberburg 1877, str. 46—48. — Josip Marn, Jezičnik XXII, 1884, str. 5—6. — Ivan Macun, Knjižna zgodovina slovenskega Stajerja 1885. — M. Slekovec, Odlični Kranjci, S 1887, št. 194 do 251, o Stržinarju str. 226, v ponatisu 1887, str. 69. — K. Glaser, Zgodovina slovenskega slovstva I, 1894. — V. Steska, Prevod Bellarminovega katekizma, IMD 1902, str. 95—96. — Fr. Simonič, Slovenska bibliografija I, 1903, str. 493, 574, 576. — Ivan Vrhovec, Zgodovina šentpeterske fare v Ljubljani, ZMS 1905, str. 55, in Zgodovinski zbornik, str. 416. — Viktor Steska, Fr. Mihael Paglovec, IMD 1904, str. 46—67 in 69—92. — Avgust Stegenšek, Cerkevni spomeniki lavantinske škofije, Maribor 1905, str. 27 do 59. — Josip Novak, Zgodovina brezoviške fare 1907, passim. — Viktor Steska, Ahacij Stržinar, IMD 1909, str. 65—78. — Ivan Grafenauer, Drobcji iz starejše kulturne in slovstvene zgodovine, Čas 1916, passim. — Isti, Kratka zgodovina slovenskega slovstva I, 1917, str. 76—77. — Fr. Kidrič, Opombe k protireformacijski dobi, ČJKZ III, 1921, str. 75—153. — Isti, Primož Lavrenčič in njegova cerkvena pesmarica, ČZN 1925, str. 80—85. — Isti, Zgodovina slovenskega slovstva I, passim. — Isti, Slovenačka književnost, NE IV, 1929. — Anton Slodnjak, Pregled slovenskega slovstva 1954. — Vladimir Levstik, Poslanstvo besede, LZ 1954, str. 65. — Viktor Steska, Ahacij Stržinar, Bogoljub 1941, str. 375—377. — Mirko Rupel, Protireformacija in barok, ZSS I, 1956, str. 509—511. — Boris Merhar, Ljudska pesem, ZSS I, 1956, str. 56 in 52. — Fr. Ramovš, Slovenische Studien, AsPh XXXVII, passim. — Fr. Ramovš, HGSJ VII, Dialekti 1955, str. 48, 99—101. — Fr. Ramovš, HGSJ II, Konzonantizm 1924, passim. — Isti, Morfologija slovenskega jezika 1952, passim. — Isti, KZSJ I, 1956, str. 151. — Isti, Kratka zgodovina slovenskih narečij 1955.

Zusammenfassung

AHACIJ STRŽINAR AUS SUHA

Die Abhandlung beschreibt den Lebenslauf und das Werk des Schriftstellers der Barockzeit der slowenischen Literatur Ahacij Stržinar aus Suha bei Škofja Loka. Der Verfasser erwähnt eine Reihe unbekannter Daten zur Lebensgeschichte Stržinars, und zwar aus den Geburts- und Sterbematrizen in Škofja Loka und Stara Loka, die von seinen bisherigen Biographen nicht berücksichtigt worden sind. Ganz neu ist der Abschnitt, in dem der Verfasser erörtert, wie sich der Dialekt von Škofja Loka in Stržinars Büchern widerspiegelt, wobei er auf den Konsonantismus, den Vokalismus und die Morphologie eingeht. Die Abhandlung ist der 220. Wiederkehr von Stržinars Todesjahr gewidmet.